

Lærerveiledning til

Hjertet er ei rabi

av Mira Hussain

Mål med opplegget:

Å vekke elevenes interesse for skjønnlitteratur:

- ✓ gjennom at elevene utforsker tekstene
- ✓ gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- ✓ gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i teksten og får innsikt i andre menneskers tanker og livsbetingelser
- ✓ gjennom at elevene reflekterer kritisk over tekstenes påvirkningskraft og troverdighet, og opptrer etisk og reflektert i kommunikasjon med andre
- ✓ gjennom at elevene bruker skjønnlitterære tekster som inspirasjon og modell for egne tekster

Før lesing

Jeget i denne diktsamlingen står mellom forventningene fra familien på den ene siden, og hva hun selv ønsker på den andre. Hjemme er mamma, skyggen av en far og muslimsk kultur, og ute er det ei ung norsk jente som vil leve og få lov til å elske jenter.

Forslag til klassesamtaler:

- Hva er tilhørighet? Kan tilhørighet skape konflikt mellom kulturer?
- Hva er identitet? Hva tenker du om din egen identitet? Er det mulig å være seg selv fullt ut? Er det mulig å forstå et annet menneske fullt ut?
- Henger tilhørighet og identitet sammen? Forklar.
- Hvordan er disse nøkkelordene forbundet med identitet: religion, seksualitet, etnisitet og oppvekst.
- Hva er det første du tenker på når du hører begrepet dikt? Fortell og begrunn.
- Hva kjennetegner sjangeren lyrikk? Hvilke begreper bruker vi for å tolke lyrikk som er annerledes fra roman- og novelletolkning? Er lyrikk bare én ting? Ja? Nei? Forklar.

Se deretter sammen på bokomslaget og snakk om tittelen. Det kan være en fordel om elevene summer i grupper før dere løfter dette i plenum.

- Hva legger dere merke til når dere ser på forsiden? Synes dere at omslaget uttrykker en bestemt stemning eller følelse?
- Hva tenker dere når dere leser tittelen på boka? Hvordan kan et hjerte være ei rabi bikkje? I hvilke situasjoner kunne dere brukt en slik metafor?

Til slutt kan dere snakke om hvilke forventninger dere har til utdraget.

Underveis

- Les hele utdraget fra diktsamlingen, og let etter dyr.
- Hvilke dyr finner du? Finner du ord som kan gi assosiasjoner til ett eller flere dyr, selv om de ikke blir nevnt konkret? Hva kan de ulike dyrene symbolisere? Fins det en sammenheng mellom noen av dyrene?
- Velg ett av diktene du har lest, og les på nytt med blyant i hånda.
- Se på formen på diktet: strofer, verselinjer, rim og rytme. Se på motiv i diktet, hva er det konkrete og ytre som skjer? Hva er tema i diktet, hva handler det egentlig om? Hvilke språklige virkemidler finner du (sammenlikninger, metaforer, symboler, kontraster, gjentakelser, bokstavrim og allusjon)? Marker verselinjer du synes er fine og som får deg til å tenke.

Etter lesing

I læringspar som har valgt samme dikt:

- Hva er motivet i diktet?
- Fortell om diktets form.
- Hvilke virkemidler fant dere som er mest framtrædende i diktet?
- Hva mener dere er tema og budskap?
- Hva synes dere om diktet?

Individuelt:

- Hvilke inntrykk sitter du igjen med?
- Stemmer inntrykket med forventningene du hadde før du leste?

Klassesamtale:

Etter at elevene først har jobbet individuelt eller i små grupper med å formulere sin egen leseopplevelse og deretter prøvd ut og kanskje reformulert disse tankene i en mindre og trygg setting, kan elevene snakke i hel klasse.

For å få til litterære samtaler som utvikler elevenes leseglede og engasjement for litteratur, er det ofte en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. Begynn derfor gjerne med spørsmål som: «Hva handlet dette om?» eller «hva skjedde her?» og la samtalen utvikle seg ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar – da opplever elevene at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

Videre kan følgende spørsmål brukes i samtale om utdraget fra diktsamlingen:

- Hvilket inntrykk får dere av jeget i diktene?
- Hvilket inntrykk får dere av moren hennes?
- Hva er jeget og moren uenige om i «God mann»?
- I «Hjertesorg» drar jeget og moren til Linderud gård. Søk på nett og finn bilder av stedet. Hvordan endrer diktet seg når du vet hvor hun er?
- «Synd» har en rekke kroppslige og religiøse bilder. Hvilken effekt skaper samspillet mellom dem?
- Mange av de religiøse referansene krever kjennskap til Islam. Strek under de referansene dere ikke forstår og undersøk hva de innebærer.
- Hvilket ord blir gjentatt flest ganger i «Fattighuset»? Hvordan endrer dette ordet betydning gjennom diktet?
- Hvilken utvikling er det jeg-et gjennomgår i «Commie»? Hvilken forklaring gir diktet på det valget hun tar?
- «Ungdomsparti» er delt i tre strofer. Hva handler hver strofe om? Hvordan støtter de to første strofene opp om den siste?
- Hvem handler «Mosaikk» om? Hvem er «den brune gutten»? Hvorfor er «jeg» erstattet med «en» i akkurat dette diktet?
- I «Føll» bruker forfatteren heller ikke pronomenet «jeg». Hvilket pronomen bruker hun i stedet? Hva er effekten?
- Denne delen av diktsamlinga heter «Ingen brenner slik som oss» og i diktet «Blod» dukker denne formuleringen opp i det siste verset. Hvem kan «oss» være? Og hvordan brenner de? Hvordan tolker dere koblingen mellom blod og brann?
- Jeg-et hevder at «Mors kyss er en inspeksjon, en ørefik, en trussel», men også at «Mors kyss er et løft, en pakt». Hvordan henger denne motsetningen sammen?
- Les og sammenlign de tre diktene «Synd», «Blod» og «Mors kyss». Hvilke likheter har disse tre diktene? Hva kan disse likhetene fortelle om jeg-ets forhold til egen seksualitet og identitet?
- Hvilke tematikker mener dere at diktene tar opp som helhet?

Vurderende klassesamtale:

- Hvordan var det å lese dette utdraget?
- Var det lett eller vanskelig å lese?
- Hva synes dere om tematikken diktene tar opp?
- Hvordan svarte boka til forventningene dere hadde før dere begynte lesingen?
- Hva synes dere om diktformen? Altså om måten disse diktene er skrevet sammenlignet med andre dikt.

Videre

- Les hele diktsamlingen høyt i klassen.
- Diskuter hvordan religion kan bidra både positivt og negativt til utviklingen av egen identitet.
- Skriv et felles dikt om foreldre som forventer noe barna ikke kan oppfylle. Alle i klassen bidrar med egne erfaringer – både egne og fortellinger de har fra andre.
- Finn ut mer om forfatteren Mira Hussain og lag en presentasjon. Det kan enten være i form av en presentasjon for klassen med digitale hjelpemidler, en podkast-samtale i grupper eller par hvor dere snakker om henne, hennes synspunkter og forfatterskap, eller du kan skrive en biografisk tekst om henne.
- Velg deg ett dikt som du skal framføre for resten av klassen. Å framføre dikt krever litt god tid og en annen ro enn å lese faglitteratur eller romaner. Les med litt pauser, stopp opp og forsøk å gi liv til ordene mens du leser. Vær i teksten med «hele deg». Prøv deg fram med litt ulike sinnsstemninger: Trist, sint, bestemt eller usikker. Endrer diktet karakter ut fra hvordan du leser det?

Her er noen tips for å resitere et dikt:

1. Forstå diktet.
 - Les diktet flere ganger. Forsikre deg om at du forstår meningen, temaet og stemningen i diktet.
 - Identifiser språklige virkemidler. Legg merke til rim, rytme, metaforer og andre virkemidler som kan hjelpe deg med å formidle diktet.
 - Finn diktets tema og budskap. Hva prøver forfatteren å si? Hvilken følelse ønsker du å formidle?
2. Øv på uttale og intonasjon.
 - Vær nøye med å uttale ordene tydelig og korrekt.
 - Bruk stemmen for å fremheve betydningen av ordene. Pauser kan være like viktige som ordene selv.
 - Vær bevisst på rytmen i diktet. Dette kan hjelpe deg med å finne riktig tempo.
3. Bruk kroppsspråk.
 - Se på publikum for å engasjere dem.
 - Bruk hendene og kroppen til å understreke ord og følelser.
 - Stå oppreist og selvsikker for å vise at du er trygg på det du sier.
4. Vær autentisk.
 - Finn din egen stil. Ikke vær redd for å eksperimentere og finne en måte å resitere diktet som føles naturlig for deg.
 - Vær ærlig og vis dine følelser. Dette vil gjøre fremføringen mer engasjerende.
5. Øvelse gjør mester.
 - Øv foran et speil eller et familiemedlem. Dette kan hjelpe deg med å se hvordan du fremstår og få konstruktive tilbakemeldinger.
 - Ta opp fremføringen. Dette kan hjelpe deg med å identifisere områder der du kan forbedre deg.
6. Tips for fremføring:
 - Begynn med en introduksjon. Si tittelen på diktet og hvem som er forfatteren.
 - Hold et rolig tempo. Unngå å snakke for fort.
 - Bruk pauser effektivt. Pauser kan gi publikum tid til å fordøye det du sier.
 - Avslutt med et smil. Dette gir en positiv avslutning på fremføringen.

For inspirasjon, se [denne](#). Og [her](#) kan du finne noen flere tips.

Kompetansemål i norsk

VG1:

- lese, analysere og tolke nyere skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samiske og andre språk
- reflektere over hvordan tekster framstiller møter mellom ulike kulturer
- lytte til andre, bygge opp saklig argumentasjon og bruke retoriske appellformer i diskusjoner
- bruke ulike kilder på en kritisk, selvstendig og etterrettelig måte
- greie ut om og drøfte norskfaglige eller tverrfaglige temaer muntlig
- skrive fagartikler som greier ut om og drøfter norskfaglige eller tverrfaglige temaer
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping

VG2:

- skrive fagartikler som gjør rede for og drøfter tekster i kontekst

- bruke tilbakemeldinger og kunnskap om språk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster
- bruke fagkunnskap og retoriske ferdigheter i norskfaglige diskusjoner og presentasjoner

VG3:

- analysere og tolke romaner, noveller, drama, lyrikk og sakprosa på bokmål og nynorsk fra 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den kulturhistoriske konteksten og egen samtid
- skrive litterære tolkninger og sammenligninger
- bruke fagkunnskap og presist fagspråk i utforskende samtaler, diskusjoner og muntlige presentasjoner om norskfaglige emner

Kompetansemål i samfunnskunnskap

- utforske og presentere dagsaktuelle tema eller debatter ved å bruke samfunnsfaglege metodar, kjelder og digitale ressursar, og argumentere for sine egne og andre sine menningar og verdiar
- utforske korleis interesser og ideologisk ståstad påverkar våre argument og val av kjelder, og reflektere over korleis det gir seg utslag i forskjellige menningar
- gjere greie for sosialisering og drøfte korleis identiteten og sjølvkjensla til ungdom blir påverka gjennom sosialisering
- reflektere over utfordringar i samband med grensesetjing og drøfte ulike verdiar, normer og lover som gjeld kjønn, seksualitet og kropp
- innhente informasjon om forskjellige former for sosial ulikskap i Noreg og drøfte samanhengen mellom ulikskap og utanforskap

Kompetansemål i religion

- presentere og sammenligne noen sentrale trekk ved østlige og vestlige religions- og livssynstradisjoner, inkludert kristendom og islam
- utforske og drøfte hvordan religion inngår i historiske endringsprosesser globalt og nasjonalt
- gjøre rede for og drøfte aktuelle eksempler på samspillet mellom religion, livssyn og politikk
- drøfte ulike former for religions- og livssynskritikk
- gjøre rede for og drøfte sentrale fagbegreper knyttet til religioner, filosofi, livssyn og etikk
- analysere og vurdere ulike kilder til kunnskap om religioner, livssyn og etikk
- identifisere og drøfte etiske problemstillinger i tilknytning til kommunikasjon, mellommenneskelige relasjoner og identitet
- ta andres perspektiv og håndtere meningsbrytning om religion, livssyn og verdispørsmål